

Lieve Gemeente,

Als je er maar bij bedenkt dat het bloedserieuze zaken zijn, zou ik toch met de volgende “quizvraag” kunnen beginnen: wat is het verband tussen de volgende drie zaken uit de actualiteit van de afgelopen week: het enorme misbruik dat aan het licht kwam binnen de R.K.-kerk in Pennsylvania, het vreselijke instorten van de brug in Genua en het overlijden van oud-secretaris-generaal van de V.N. Kofi Annan?

Ik zou als antwoord - in het licht van het Evangelieverhaal van Marcus - willen geven dat in al deze drie situaties nogal tragisch speelt dat er zo slecht *geluisterd* werd. Dat stemmen die waarschuwen voor de staat van de brug niet gehoord werden. Dat de geluiden binnen de R.K.-kerk onmiddellijk in de doofpot werden gestopt, stelselmatig en jarenlang. Ook de stemmen van de slachtoffers, destijds en nóg, hun stem mag er amper zijn. En Kofi Annan heeft aan den lijve ondervonden dat mensen verblind door macht en ambities, niet luisteren naar de stem van vrede, de stem van hem die namens slachtoffers spreekt, die zorgvuldig en met respect onderhandelt.

Ik noem dit allemaal - want het verhaal van vanmorgen stijgt véér uit boven het idee dat hier ‘slechts’ een ‘auditief gehandicapte’ genezen zou worden. Hoezeer je iedere fysiek dove man of vrouw ook genezing zou toewensen.

Bijbelverhalen beperken een mens niet tot zijn of haar ziekte. Ze vertellen niet over individuen die ziek zijn en die individueel genezen worden. Nee: mensen staan in deze verhalen altijd in relatie tot hun medemensen, tot de gemeenschap, de samenleving. Ziekte is een verstoring van deze relaties. De ziekte van één is tegelijk ook de ziekte van allen.

En kijk: ziekten in de Heilige Schrift gaan niet zelden over communicatie, tasten onze communicatieve vaardigheden aan. Zien en gezien worden - blindheid tast *dát* aan. Horen of gehoord wórden - doofheid tast dat aan. Kunnen spreken, je uitspreken - *stomheid* tast dat aan. Mee kunnen gaan op ‘de weg van de mens’, de weg naar vrede, een land vol belofte - wie *verlamd* is dreigt achter te blijven. Erbij horen, voluit, aangeraakt, omhelsd, gekust worden - melaatsheid staat dat gruwelijk in de weg.

Dus die doofheid deze ochtend is niet die met - zouden we nu zeggen - een gehoorapparaatje te verhelpen is.

De mens in dit verhaal die niet kan horen en slechts uiterst moeilijk kan spreken, heeft een moeilijke relatie met - wat hier heet - ‘de menigte’. Jezus neemt hem dan ook meteen apart, wég van die menigte, staat er met zoveel woorden.

Binnen die menigte - laten we even zeggen - binnen die *samenleving* geldt die man als ‘doof’. Hij hoort niks. Of *wil* misschien niets horen, ja: misschien sluit hij zich af. Zou dat ook kunnen?

Zoals in de Psalm die we net zongen, waar iemand ook doof en stom ‘geboren schijnt’: ‘ik wil hun hoon niet horen, ik sluit mijn oren en ik houd mij doof voor hen en ik laat geen weerwoord glippen van mijn lippen, of ik stom geboren ben.’ Want, zo laat deze psalm zien, hier is een mens die gebukt gaat onder schuld en schuldgevoel, die diep in een put zit, haast

bang is voor God - en zijn vrienden, wat doen zijn vrienden? Die blijven uit de buurt, ver weg, ze mijden hem en kijken hem niet aan, proberen hem zelfs helemaal ten val te brengen.

En ziet u: zo bezien kán een dove in zo'n Bijbels verhaal een mens zijn als deze: die zich afsluit vanwege het negatieve, scherpe, oordelende van mensen - waar we zo goed in zijn.

En je ziet het voor je: áls zo iemand dan eens uit haar of zijn schulp krijgt, hoe moeilijk, stamelend komen dan de woorden!

Want je bent bang om iets verkeerd te zeggen. Je bent bang om toch wéér niet gehoord te worden. Wat zal er gezegd zijn tegen die misbruikte kinderen in Pennsylvania áls ze al eens hun stem durfden te verheffen? Dat ze het niet begrijpen, dat ze hun mond moeten houden, dat recht is wat krom is, dat hen iets verschrikkelijks zal overkomen als ze hun mond open zouden doen?

Je doof houden voor een wereld die vindt dat jij onmondig moet blijven, dat je je niet mag uitspreken, niet wat ín jou is, niet wat je vóélt, ráákt, emotioneert - is dat zo vreemd? Niet gehoord worden is één van de verschrikkelijkste vormen van isolement t.o.v. de samenleving die je kan overkomen. Dan word je doof gemáákt.

Doof gemaakt door taal, harde taal, buitengesloten door vooroordelen, verhalen over jou of de 'groep waartoe je behoort'.

Dat is ook nog een aspect aan dit verhaal én de verhalen er vóór en erná: dat het hier vreemdelingen betreft, Jezus gaat door wat heet 'heidens' gebied. En wat blijkt? Zij mogen dan 'doof' zijn, d.w.z. voor het 'eigen volk' niet in staat te horen en te verstáán de 'waarden van dat eigen volk'. Maar ze begrijpen wel degelijk waar het bij Jezus - Gods liefde in mensengedaante - om gaat. De Syrofenicische vrouw, nu weer deze man uit heidens gebied - ze weten dat Jezus hen met echte liefde wil aanraken en betrekken. Naar zo'n woord, zo'n taal snakt deze dove! Geen uitsluitende taal - maar taal die thuisbrengt.

Gods liefde vertaald in menselijke daden is niet te stoppen, niet te begrenzen: aan het eind van het verhaal wil Jezus nog dat het stil blijft, maar dat kán domweg niet, deze rivier van geluk en liefde treedt buiten zijn oevers. Zoals straks in hoofdstuk 8 er een tweede wonderbare spijziging nu voor álle volken zal plaats vinden en nóg blijft er dan óver!

Maar vooralsnog moet Jezus deze mens apart nemen, weg van de mensen die dit nog niet zien, die denken 'doof is doof' en die mens in z'n geluidsdicht isolatie - een graf gelijk - laten zitten.

Je zou ook nog aan het beeld van *ballingschap* kunnen denken: die eigen, diepe ervaring van het volk Israël dat het vervreemd is geraakt en vergeten en door God verlaten, door niets of niemand meer gehoord wordt.

Ik kom daarop omdat Jezus als hij die man bij zich genomen heeft zo diep *zucht*. En dan denk je: waarom vertelt Marcus dat, aan wat voor zucht moet je dan denken? Nu, er wordt niet zoveel gezucht in de Bijbel, maar wel zegt met name Jesaja meerdere keren dat als de ballingschap ongedaan wordt gemaakt er ook een einde komt aan het *zuchten*. En we hoorden Jesaja ook al zeggen dat als doven weer gaan horen de ballingschap voorbij is.

Dus, zou ik zeggen, nog één laatste zucht van Jezus, vóór hij aan de ballingschap van deze mens een einde maakt, hem terug haalt onder de mensen, zó, dat hij gehoord *wordt*, zelf weer *durft* te horen én weer kan gaan *spreken*.

In zijn onvergetelijke lied ‘De steppe zal bloeien’ - dat ontleend is aan Jesaja 35 en dat ballingen oproept het verwoeste land weer als een bloeiende tuin te gaan zien waar voorbij de puinhopen weer gewoond kan worden - in dat lied klinkt het in vers 3: ‘de dode zal leven. De dode zal horen: nu leven!’ Even denk je nog aan een drukfout ‘dode’ i.p.v. ‘doye’. Maar nee, hij bedoelt natúúrlijk dat iemand die maatschappelijk ‘dood’ verklaard was - en *doof* - zal horen dat hij of zij weer mag leven!

Aan wat Jezus doet kun je zien hoe dat kan. Jezus richt zich tot de dove in diens eigen taal: die van gebaren, van tastzin. Vingers in zijn oren als om aan te geven: ‘mag ik via jou gehoor bij jou binnen komen? Mag liefde via jouw gehoor, met betrouwbare woorden nu, bij jou binnen komen? Ben ik welkom?’

En met het gebaar van het speeksel als om te zeggen: ‘mag wat op mijn lippen brandt op jouw lippen branden? Mag waar mijn hart vol van is en mijn mond van over loopt ook van jou worden, ook jou eigen zijn?’

En nu komt - met alle kracht van liefde die in hem is - het alles beslissende woord in dit alles er uit. Terwijl hij zijn ogen op de hemel daarboven richt zegt Jezus: Effatha! Ga open!

‘Open je nu met vertrouwen. Open je voor liefde. Sluit je niet langer af! Spreek wat in je hart is, wees niet bang te zeggen wat in jou is - er is ruimte, alle ruimte in de liefde van God om te mogen zeggen wat er is, om er te mogen zijn!’

Och, dacht ik even, misschien roept Jezus het óók tegen de hemel ‘ga open’. Want ook dat hebben we nodig. Een einde aan alle geslotenheid, ook die van geloof en godsdienst.

Openheid - dat is hier het grootste: een mens die open mag gaan, een samenleving die zich mag openen, harten die open gaan voor elkaar, een hemel die opengaat en zoals hier nu vandaag een verhaal dat open gaat en dit alles ook bij ons verder helpt.

Moge het zo zijn,

Amen.